

Základní škola a mateřská škola, Třinec, Kaštanová 412, příspěvková organizace

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM
Školní rok 2017/2018

Vypracovala: Mgr. Ilona Heczková, školní metodik prevence
Schválila: Mgr. Iveta Hudzietzová, ředitelka školy

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠKOLNÍ ROK 2017/2018

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název a adresa školy	Základní a mateřská škola, Třinec, Kaštanová 412, přísp. org
Ředitel	Mgr. Iveta Hudzietzová
Telefon	558 993 621, 730 575 885
E-mail	iveta.hudzietzova@7zstrinec.cz

Školní metodik prevence	Mgr. Ilona Heczková
Telefon	558 993 621
E-mail	ilona.heczkova@7zstrinec.cz
Konzultační hodiny	pondělí 11.50 - 12.35 hod. nebo kdykoliv po osobní domluvě

Výchovný poradce	Mgr. Martina Kišová
Telefon	558 993 621
E-mail	martina.kisova@7zstrinec.cz
Konzultační hodiny	pondělí 12.00 - 12.30 hod. a čtvrtek 10.00 - 10.30 hod. nebo kdykoliv po osobní domluvě

ZŠ	Počet ročníků	Počet tříd	Počet žáků
1. stupeň	5	5	79

ÚVOD

Minimální preventivní program jako součást Školního vzdělávacího programu si klade za cíl vzdělávat žáky v oblasti ochrany zdraví a vést je ke zdravému plnohodnotnému prožívání života. Toho se snaží dosáhnout pomocí nespécifické i specifické preventivní činnosti v rámci všech vzdělávacích oblastí a činností v souvislosti se základní školní docházkou. Prevence rizikových forem chování na základní škole zahrnuje především předcházení problémům s návykovými látkami, šikanou, výchovu dětí ke zdravému životnímu stylu a kvalitním mezilidským vztahům.

Problematika rizikového chování dětí je celospolečenským problémem. Zneužívání drog, šikana a jiné projevy rizikového chování se dotýkají dětí, které navštěvují základní školu. Objevují se i nové rizikové jevy např. kyberšikana. Z našeho pohledu pedagogů je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o problematice všech projevů rizikového chování podaných přiměřeně k jejich věku a na toto téma s nimi otevřeně mluvit. Naše škola připravila a realizuje komplexní, dlouhodobý program prevence rizikového chování a zahrnuje do něj co nejvíce spolupracujících složek, včetně rodičů. Cílem minimálního preventivního programu je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, je schopna vážít si svého zdraví, umí nakládat se svým volným časem a má osvojené základní sociální dovednosti.

Základním principem preventivní strategie na naší škole ve školním roce 2017/2018 nadále zůstává osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu, prevence a rozvoj dovedností, které vedou u dětí k odmítání všech druhů sebedestruktivního chování, projevů agresivity a porušování zákona, zlepšování vztahů mezi spolužáky, budování třídních kolektivů a seznámení se základními principy poskytování první pomoci. Rovněž využijeme celoročního projektu zaměřeného na významné dny. V minulém školním roce jsme se zaměřili na netolismus. Jelikož se u žáků setkáváme stále častěji se závislostním chováním na tzv. virtuálních drogách (počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, mobilní telefony, televize, tablety...), rozhodli jsme se, že i v tomto školním roce se nadále zaměříme na tento patologický jev.

Minimální preventivní program je výsledkem hledání, zkoušení a zdaleka se nedá považovat za definitivní. Každý školní rok přináší nové podněty a na základě těchto zkušeností hledáme pokud možno co nejefektivnější cesty vedoucí ke zkvalitnění vlivu na žáky. Za velmi důležitou oblast považuji prohlubování komunikačních dovedností mezi učitelem, rodiči a žákem, posilování sebevědomí, sebeúcty a vzájemné úcty, řešení konfliktů, překonávání překážek, smysluplné využívání volného času.

Každé dítě je zcela jedinečné, tedy také žádný univerzální recept na řešení těchto složitých společenských jevů neexistuje. Je třeba přemýšlet, pozorovat, hledat takové cesty, které vedou k utváření psychicky a sociálně zdravé osobnosti.

Definice pojmu primární prevence a rizikového chování

Primární prevence rizikového chování je soubor opatření, kterými předcházíme výskytu rizikového chování, omezujeme další rozvoj rizikového chování, zmírňujeme již existující formy tohoto chování a pomáháme řešit jeho důsledky.

Charakteristika školy

Velikost a lokalizace školy

Základní škola a mateřská škola, Třinec, Kaštanová 412, příspěvková organizace je školou rodinného typu s dlouholetou tradicí nabízející vzdělávání žáků v 1. – 5. ročníku. Nachází se v klidném prostředí u sídliště Sosna v městské části Třinec V. Odloučenými pracovišti škol jsou dvě mateřské školy, které se nacházejí na ulicích Sosnová a Habrová. Žáci pěti postupných ročníků jsou rozděleni do pěti tříd. Žáci následně po ukončeném vzdělávání v 5. ročníku pokračují dále v základním vzdělávání na školách dle zájmu zákonných zástupců.

Vybavení školy

Příjemná rodinná atmosféra je navozena již při vstupu do školy. Výuka žáků probíhá v prostorných a barevných kmenových třídách opatřených klidovou zónou. Vybavení jednotlivých tříd je útulné, vzdušné. Koberce, které tvoří součást všech tříd, jsou využívány k ranním komunitním kruhům, k relaxaci a výuce. Škola disponuje několika interaktivními tabulemi Smartboard, které jsou umístěné v kmenových třídách. Další najdeme v učebně cizích jazyků, kde se mimo jiné nachází i dataprojektor. Součástí školy je plně vybavená moderní počítačová učebna s přístupem k internetu a výukovým programům. Nechybí ani učebna hudební výchovy, výtvarné výchovy a literární učebna. Škola má svou žákovskou knihovnu neustále obohacovanou o nové tituly. Zároveň v budově školy sídlí pobočka městské knihovny, kde mimo běžných výpůjček knih probíhají i besedy a příležitostná výuka. Ke sportovním i společenským aktivitám slouží velká tělocvična a k ní přilehlý menší sál vhodný ke klidnějším hrám. Před tělocvičnou jsou šatny, jejichž součástí je sociální zázemí včetně sprch. Škola pronajímá tyto prostory široké veřejnosti po skončení výuky. Ve školním areálu se nachází i školní hřiště. Škola má čisté a estetické prostory. Na vzhledu školy se podílejí ve velké míře učitelé a také žáci. Od prvních tříd je realizována výuka anglického jazyka. Škola se aktivně zapojuje do mnoha soutěží. V rámci výuky jsou pořádány exkurze, výlety, které doplňují učivo. Cílem školy je vytvořit prostředí, v němž se žáci mohou přirozeně rozvíjet a kde si uchovají zvědavost, tvořivost a radost z poznání.

Právním podkladem pro tvorbu Minimálního preventivního programu jsou tyto dokumenty:

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č. j. 10 194/2002-14

Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 116/2011 Sb. ze dne 15. dubna 2011, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Vyhláška č. 147/2011 ze dne 25. května 2011, kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Zdrojem při zpracování Minimálního preventivního programu naší školy je Školní preventivní strategie a vyhodnocení Minimálního preventivního programu školního roku 2016/2017 (výroční zpráva). Součástí MPP je krizový plán. Přílohou Minimálního preventivního programu školy je Školní program proti šikanování.

Cíle Minimálního preventivního programu

NEJÚČINNĚJŠÍ A NEJLEVNĚJŠÍ PREVENCÍ JE ZDRAVÁ VÝCHOVA DĚTÍ V RODINĚ A VE ŠKOLE. DOBRÁ VÝCHOVA DĚTÍ JE I PROGRAMEM PREVENCE JEDNOTLIVÝCH ZDRAVÍ POŠKOZUJÍCÍCH JEVŮ. PREVENCE SE DAŘÍ, JE – LI SOULAD MEZI RODINOU A ŠKOLOU.

Dlouhodobým cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně vzdělávací působení stalo neoddělitelnou součástí výuky a života školy. Klademe důraz na pozitivní ovlivňování klimatu školy, na vzájemnou komunikaci a spolupráci žáků, pedagogických pracovníků a rodičovské veřejnosti. Ve školním roce 2017/2018 se v rámci Minimálního preventivního programu chceme zaměřit na školní třídu, budování pozitivních vztahů ve třídě. Školní třída je sociální skupina, která je vytvořená za účelem výchovy a vzdělávání. Žáci přicházejí do školy s očekáváním, že si najdou nové kamarády, že ostatní budou zajímat jejich názory, budou mít své místo – postavení. Od počátku dochází k formování skupiny, vytváří si své skupinové normy. Profilují se role (pozice) jednotlivých žáků. Ty jsou důležité pro zachování fungování celého seskupení. Přijímání skupinových norem, shoda mezi členy, jejich přizpůsobení nazýváme skupinovou konformitou. Ve třídě však vznikají také různé podskupiny. Mohou být utvořeny na základě společných zájmů, pohlaví, výsledků, kterých ve škole dosahují. Příslušnost k takové podskupině dává

žákům pocit jakéhosi bezpečí, sdílení, přijetí a pochopení ostatními. Někam patřit je jednou z významných potřeb člověka. Snaha udržet si své členství může mít za následek odvrácení se od svých názorů a postojů. Avšak ne všichni do některé podskupiny patří. Poměrně často se setkáváme s žáky, kteří stojí mimo kolektiv, jsou ostatními odmítáni. Ti si svou situaci většinou dobře uvědomují. V takovém případě je potřeba realizovat takové činnosti a aktivity, které posílí postavení daného žáka ve skupině. Je dobré dát žákovi najevo, že i když ve třídě nemá kamarády a je ostatními odmítán, pro učitele je stejně důležitý a významný člen třídy, jako ostatní. V průběhu vývoje skupiny dochází k problémovým situacím, jako je sloučení tříd či příchod nového žáka, ... , které mohou negativně působit na její členy a vést až k patologickým změnám v kolektivu. Mezi patologií ve školní třídě patří ztráta koheze, která se vyznačuje sníženou schopností vzájemně spolupracovat, dosahovat stanovených cílů. Narušené vztahy ve skupině mohou vést až k výskytu šikany. Cílem práce s třídními kolektivy je pozitivní změna - změna klimatu s cílem vytvoření emočního zázemí a kvalitních interpersonálních vztahů a také dozajista zeefektivnění činnosti pedagogů. Změna klimatu je dlouhodobým procesem, který může mít řadu etap. Základním krokem je zjištění přání žáků týkající se sociálního klimatu třídy, porovnání rozdílů v přání učitelů a žáků i ve vnímání aktuálního stavu pedagogy a žáky. Promyšleně a velmi citlivě rozhodnou o oblastech, v nichž je třeba klima třídy změnit a vytipovat oblasti, které je žádoucí posilovat a udržet alespoň dosavadní stav. Důležitou etapou při procesu budování pozitivní změny třídního klimatu je hledání optimálních pedagogických postupů, které vedou ke zlepšení klimatu výuky (Čáp, Mareš, 2007).

Bezpečné klima školních tříd je důležitým prvkem efektivního vyučovacího procesu a optimálního rozvoje vzdělávacího potenciálu žáků, a proto se v rámci primární prevence ve školním prostředí chceme v tomto školním roce hlouběji zaměřit na budování zdravých mezilidských vztahů.

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže se v tomto školním roce zaměřuje především na aktivity v oblastech prevence:

- vzájemné vztahy ve třídě
- závislostní chování - Netolismus
- nahradit čas strávený u počítače a televize sportovními aktivitami
- upozornit na možné nebezpečí sociálních sítí a upevňovat bezpečné chování na internetu
- agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií
- snížit vulgaritu a násilí mezi dětmi
- upevňovat základy etické výchovy
- omezit vandalismus, rozvíjet péči o přírodu kolem nás
- záškoláctví

- rizikové chování v dopravě, prevence úrazů

Další cíle:

Dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování.

Systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu.

Vytvoření dostatečného zázemí k trávení volného času v prostorách školy.

Podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.

Začleňování méně průbojných žáků do kolektivu, odstranění nevhodného chování mezi žáky.

Zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence.

Aktivní spolupráce s rodiči žáků a dalšími organizacemi podporujícími prevenci.

Rozvoj pozitivního sociálního chování a zvládání zátěžových situací.

Pozitivní ovlivňování klimatu školy s minimem kázeňských problémů ve škole i mimo ni.

Cílem MPP je zvýšit odolnost žáků vůči rizikovým formám chování a tím dosáhnout zlepšení vztahů v třídním kolektivu a celkově příznivého sociálního klimatu ve škole mezi žáky různých věkových kategorií. Dále motivace žáků k zásadám zdravého životního stylu (zdravá výživa, fyzická a psychická hygiena, hodnota zdraví, nemoc, léky) -jejich pozitivní i negativní stránka.

Personální zajištění prevence

Na realizaci preventivního programu školy se podílejí všichni zaměstnanci školy.

Preventivní tým pro řešení rizikového chování ve škole:

Ředitelka školy Mgr. Iveta Hudzietzová

Školní metodik prevence Mgr. Ilona Heczková

Výchovná poradkyně Mgr. Martina Kišová

Třídní učitel žáka

Preventivní tým

- šetří rizikové chování žáků, dodržuje postupy platné pro naši školu

- řeší situaci s třídním kolektivem

- jedná s rodiči žáků

- jedná s Policií ČR, PPP, orgánem sociálně-právní ochrany dětí, psychologem, dětskou lékařkou

Analýza současného stavu

Analýza problematiky rizikového chování žáků ve škole je důležitá pro zjištění aktuálního stavu, stanovení příčin negativních jevů a vytýčení cílů prevence. Ke zjištění současného stavu rizikového chování žáků ve škole byly využity rozhovory s žáky, dotazníky, připomínky žáků, třídnické hodiny. Vycházíme také z hodnocení úspěšnosti všech preventivních akcí.

Co se nám daří – co nás těší

- dobrá spolupráce celého učitelského sboru i nepedagogických pracovníků je důkazem toho, že se daří plnit body krátkodobé koncepce rozvoje školy
- dodržujeme tradice školy při organizování zábavných, kulturních a sportovních akcí
- těší nás velký zájem rodičů o akce společné pro žáky a rodiče
- ve škole proběhlo mnoho projektů různého rozsahu, žáci se učí pracovat s moderní technikou, probíhá skupinové vyučování, důraz klademe na vytváření dobrých vztahů v kolektivu
- škola poskytuje žákům dostatek volnočasových aktivit
- máme dobré fungující vztahy s mimoškolními institucemi, které řeší rizikové formy chování
- kladné hodnocení se týká zejména využívání různých metod výuky, které vedou žáky ke zvládnutí různých dovedností, zejména samotného zpracování úkolů, prezentace výsledků, komunikace, obhajoba, kolektivní práce, tolerance názorů druhých apod.
- učitelé se začali více věnovat sebehodnocení u žáků, zpětnou vazbou
- rodiče více spolupracují se školou

Co se nám nedaří – co nás trápí

- špatná komunikace s rodiči problémových žáků; sdělení nepříjemných zpráv a důsledné dodržování závěrů jednání s nimi

Z analýzy pro nás vyplývají tři nejdůležitější úkoly:

- pokračovat ve všech aktivitách, které se nám osvědčily
- kvalitněji a účelněji využívat metod osobnostní a sociální výchovy
- prohloubit a zkvalitnit spolupráci s rodiči žáků

- pokračovat ve zlepšování klimatu školy a jejího vhodného prostředí jako motivačního prvku pro žáky i zaměstnance školy

Zapojení programu do výuky

V prvé řadě je důležité budovat vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem, aby žák věděl, že se může na učitele s čímkoli obrátit a ten bude respektovat jeho názor, bude se zajímat o jeho potřeby, bude se snažit pomoci mu najít východisko či řešení.

Školní práce musí být postavena na dvou základních principech. Na respektu k potřebám jednotlivce (žáka stejně jako učitele) a na komunikaci a spolupráci uvnitř školy všech se všemi a mezi sebou (učitelů, žáků, rodičů) i vně školy (školy s obcí a dalšími partnery). Škola tak přestává být tradiční hierarchickou institucí, je akcentována nejen svoboda, ale i odpovědnost a zachování pravidel, spravedlnost, spoluúčast a spolupráce.

I. stupeň

Stěžejní úlohu při naplňování Minimálního preventivního programu na 1. stupni mají především třídní učitelé. S tématy prevence se žáci setkávají nejčastěji v předmětech, jako je prvouka, přírodověda a vlastivěda, ale také český jazyk (vhodné chování ve škole a ve společnosti, pravidla slušného chování, postavení v rodině, vztahy v rodině, funkce rodiny, komunikace, mezilidské vztahy, chování k cizím lidem, volný čas, režim dne, péče o zdraví, základní hygienické návyky, krizové situace, přivolání pomoci...). Třídní učitel zná třídu natolik, že je schopen realizovat MPP cíleně. Díky neustálému kontaktu se svými žáky má vytvořeny výborné podmínky pro konkrétní preventivní práci. Snaží se vytvářet, objasňovat a prosazovat takové vzorce chování, které jsou založeny na zásadách slušného chování, spolupráce a tolerance. V každé třídě třídní učitelé realizují během roku činnosti, které formují a prohlubují schopnosti spolupráce žáků ve třídě a zlepšují třídní klima. S jednotlivými tématy se žáci setkávají především v prvouce, přírodovědě, vlastivědě a informatice. Při práci využívají učitelé různých metod, např. předávání informací formou výkladu, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dotazníky, hry.

Zapojení pedagogických pracovníků do MPP

Všichni pedagogičtí pracovníci školy jsou zapojeni do MPP v rámci výuky, třídní učitelé pracují s třídním kolektivem, sledují potřeby žáků, věnují pozornost žákům problémovým, se zdravotními a sociálními riziky, spolupracují s rodiči, výchovným poradcem, školním metodikem prevence, důsledně postihují šikanu, vandalismus a ostatní formy rizikového chování, sledují docházku žáků (prevence záškoláctví), vyučující

zajišťují volnočasové aktivity pro žáky, kroužky, kulturní, sportovní akce. Další vzdělávání pedagogických pracovníků probíhá v rámci aktuální nabídky seminářů DVPP. Poznatky ze seminářů jsou dále využívány individuálně ve výuce a ostatních aktivitách. Školní metodik prevence spolupracuje s vedením školy, výchovným poradcem, třídními učiteli, ostatními pedagogy, rodiči a s institucemi (PPP, SVP aj.), zúčastňuje se školení metodiků prevence.

Úkoly jednotlivých pracovníků školy, zapojení žáků a zaměstnanců do MPP

□ **Ředitel školy**–zajišťuje potřebné podmínky pro realizaci primárně preventivních aktivit a koordinuje aktivity směřující k vytváření pozitivního psychosociálního klimatu třídy. Má odpovědnost za podporu, vytváření a realizaci programu, sleduje jeho efektivitu, v případě potřeby svolává výchovné komise, zodpovídá za realizaci preventivního programu, je součástí preventivního týmu, jedná s rodiči žáků.

□ **Výchovná poradkyně**–poskytuje poradenství při řešení školního neúspěchu, výukových problémů a dalšího vzdělávání žáků, spolu s třídními učiteli a asistenty se podílí na tvorbě individuálních vzdělávacích plánů a připravuje podmínky pro integraci jednotlivých žáků, navrhuje ředitelce školy svolávání výchovných komisí, konzultuje problémy s odbornými pracovišti (SPC, PPP). Výchovná poradkyně je důležitou součástí při koordinaci preventivních aktivit na školách. Ve spolupráci s pedagogy a metodikem prevence se spolupodílí aktivitami na vytváření pozitivního psychosociálního klimatu školy.

□ **Školní metodik prevence**–zpracovává za spolupráce ostatních pedagogů Minimální preventivní program školy, ve kterém jsou stanoveny dlouhodobé i krátkodobé cíle školy v oblasti prevence rizikového chování. Cíle tohoto programu stanovuje na základě průzkumu a reflektování konkrétní situace školy. Metodik prevence dále sleduje plnění stanovených cílů, sám se na nich také aktivně podílí. Důležitou součástí je také vyhodnocení realizovaného Minimálního preventivního programu, což poskytuje podklady pro další činnost. Koordinuje přípravy a realizace programů, komunikuje s žáky, rodiči, ostatními pracovníky školy (především s třídními učiteli), odkazuje na další odborníky, monitoruje žáky v riziku a s poruchou chování a emocí, zaměřuje se na zachycování varovných signálů souvisejících s problematikou rizikových projevů chování, účastní se výchovných komisí, spolupracuje s organizacemi v oblasti primární prevence, dokumentuje průběh a hodnotí realizaci preventivní strategie, sestavuje MPP a další plány pro preventivní aktivity ve škole, poskytuje materiály a informace všem učitelům a rodičům k dané problematice

□ **Pedagogický sbor**–jednotliví učitelé začleňují preventivní témata do výuky jednotlivých předmětů, jednotlivé problémy a nejasnosti z oblasti prevence rizikových projevů chování konzultují s metodičkou prevence, výchovnou poradkyní, speciální pedagožkou a vedením školy, mapuje vztahy žáků v třídním kolektivu, je manažérem třídního dění a preventivních aktivit

□ **Třídní učitelé**-hrají stěžejní úlohu při naplňování MPP, mapují vztahy ve své třídě, vhodnými aktivitami navozují zdravé prostředí v kolektivu, budují pozitivní klima školní třídy, vztahy mezi žáky, konzultují a úzce spolupracují s metodičkou prevence, výchovnou poradkyní, vedením školy, s PPP a ostatními pracovníky školy a rodiči, seznamují žáky s MPP, podílí se na léčbě vztahů v kolektivech, ve kterých se vyskytla šikana, důsledně postihují (navrhují postihy) v případě porušení školního řádu. S rodiči komunikují nejen prostřednictvím třídních schůzek, ale ihned, když se objeví problém.

□ **Žáci** - participují na přípravě a realizaci programu, jsou seznámeni s MPP, vědí, kde hledat pomoc, na koho se obrátit

Spolupráce s institucemi

- Bunkr

- Nebud' Obět'

- AVE

- Hasičský záchranný sbor města Třince

- Nemocnice Třinec

- MěP města Třince

- PČR

- MěÚ Třinec

- Úřad práce

- Odbor sociálně právní ochrany dětí

- Odbor dopravní výchovy

- PPP Třinec, Český Těšín

- Kulturní dům Trisia

- obvodní metodik prevence

- dle potřeby dětské lékaři

Volnočasové aktivity

Keramický kroužek

Sportovní hry

Klub zábavné logiky a deskových her

Čtenářský klub

Hodina pohybu navíc

Výuka šachu

Konkrétní aktivity podporující primární prevence

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvýšení právního vědomí – spolupráce s Policií ČR
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí apod.
- dovednost volby správné životosprávy – poruchy příjmu potravy
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, projektových dnů, dodržováním tradic školy
- široká nabídka volnočasových aktivit
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a vědomostních soutěžích
- ekologická výchova

Spolupráce s rodiči

Problémy spojené s návykovými látkami, šikanou a dalšími rizikovými formami chování je třeba řešit ve vzájemné spolupráci s rodiči, nejlépe podle přesně dohodnutých postupů, které jsou vzájemně akceptovány rodinou i školou a vedou k řešení dané situace. Pro zajištění efektivity programu je důležitá informovanost rodičů žáků. Ti jsou informováni o situaci na škole i o možnostech případné pomoci průběžně na webových stránkách školy a třídních schůzkách. Rodičům je umožněna konzultace s výchovným poradcem a školním metodikem prevence. Nemalou úlohu také sehrává prezentace dovedností žáků – výstavky, besídky, dětský den a samotné zapojení rodičů do aktivit školy. Prostřednictvím „Dne otevřených dveří“ nebo jiné akce mají rodiče možnost prohlédnout si prostředí celé školy a nahlédnout i do její činnosti.

- představení ŠMP rodičům na třídních schůzkách
- konzultační hodiny ŠMP pro rodiče
- nabídka konzultačních hodin výchovného poradce
- kontakt na ŠMP v žákovské knížce
- informovat rodiče o možnosti zapojit se do prevence ve výuce i mimo ni – lékaři, policisté, právníci...
- u školního násilí seznámení rodičů se situací s násilným chováním žáků ve škole, zorganizování

besedy o možnostech rozpoznání a řešení šikany např. ve spolupráci s PPP, poučení rodičů na třídních schůzkách, seznámení se způsoby řešení situace ve škole – hledat náměty řešení u rodičů.

Aktivita podporující spolupráci školy s rodiči:

- Nocování ve škole
- Mikulášská nadílka a vánoční jarmark
- Vánoční vystoupení pro rodiče
- Velikonoční dílničky
- Dny otevřených dveří
- Den rodin
- Školní výlety
- Sportovní dopoledne
- Třídní schůzky
- Konzultace
- Individuální pohovory
- Informace na webových stránkách školy
- Poradenská činnost ve škole

Žáci

- představení ŠMP při zahájení školního roku ve třídách, konzultační hodiny v kabinetě ŠMP (možnosti – osobní schůzka, e-mail); v jakých záležitostech mohou kontaktovat ŠMP – vyjmenovat)
- seznámení žáků s činností organizací působících na Třinecku a v okolí, kroužky ve škole
- žáci se mohou obracet na kteréhokoli vyučujícího nebo pracovníka školy, vzniklé potíže se řeší okamžitě, případně v rámci pravidelných porad pracovníků školy
- šetření sociálně patologických jevů u žáků formou dotazníků, rozhovorů aj.

Metody a formy realizace

Primární prevenci na 1. stupni ZŠ má na starosti především třídní učitel. Práci třídních učitelů koordinuje školní metodik prevence. S jednotlivými tématy (např. zdraví, rodina, návykové látky, komunikace,

mezilidské vztahy, bezpečnost, dopravní výchova atd.) se žáci setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze použít různých metod a forem práce, např. forma her, pohádek, příběhů, besed, skupinových her, řešení modelových situací, skupinová práce, projektové vyučování, dramatická výchova aj.

Zaměření na mladší školní věk:

- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- aktivní sociální učení
- výklad (informace)
- samostatné práce (výtvarné práce, koláže, slohové práce na dané téma, referáty, informace z tisku, projekty...)
- přednášky, besedy s učitelem, pozvanými odborníky
- diskuse, vyjadřování a obhajování vlastního názoru
- hry na sebepoznání
- situační hry, hraní rolí
- nácvik verbální a neverbální komunikace
- komunitní kruh
- výtvarné soutěže na téma: zdravá výživa, práva dítěte ...
- vytvoření vlastních pravidel žáků pro soužití ve třídě
- vytvoření důvěry mezi žáky a mezi žáky a učiteli
- umožňovat žákům zažívat úspěch, radost, vítězství
- skupinová práce ve třídě
- projekty na preventivní téma
- dokumentární filmy s tématy prevence a následná reflexe
- osvojování a upevňování základních návyků správného životního stylu
- základy etické a právní výchovy
- časně odhalování specifických poruch učení nebo jiných postižení či znevýhodnění
- včasné diagnostikování sociálně-patologických problémů v třídních kolektivech
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, exkurze

- účast v soutěžích, např. výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd.
- nabídka a podpora volnočasových aktivit
- spolupráce s organizacemi nabízejícími kvalitní programy v rámci prevence rizikových projevů chování
- důraz na spolupráci s rodiči

Preventivní témata zakomponovaná v učebních plánech jednotlivých ročníků

1. ročník

rodina, členové rodiny, život v rodině, role jednotlivých členů rodiny

zásady slušného chování ve škole i mimo školu

chování žáků ve vyučovací hodině a o přestávce

vztahy v dětském kolektivu-každý člověk je jiný

základní zásady mezilidské komunikace

základní pracovní návyky

základní části lidského těla

péče o zdraví

správná výživa, rozdělení potravin

základní hygienické návyky

bezpečná cesta do školy - reflexní oblečení, přechod pro chodce

- silniční provoz

- chodník

- silnice

- místo pro hru

- přecházení

- cestování

Sebeochrana, pomoc a prevence rizik:

důležitá telefonní čísla tísňového volání a blízkých osob, adresa bydliště

kdy a jak přivolat pomoc, koho požádat o pomoc, jak se chránit a jak předcházet úrazům, otravám a jiným ohrožením (vazba na řešené běžné rizikové situace v různém ročním období, prostředí a při různých činnostech, včetně železniční a silniční dopravy)

doma – neznámý člověk (telefon, zvonek u dveří internet), alkohol, vhodné i nevhodné dotyky – jejich hranice; nevhodné trestání, komunikace a pomoc rodičů, učitelů

bezpečný odchod z domova – klíče, výtah

venku – volba správné cesty do školy, nebezpečná místa v okolí domu a školy, chování při setkání s cizím člověkem, jak se chovat, když zabloudím v cizím prostředí nebo městě

správné vedení – vysvětlení pojmů a významu – kamarád, blízká osoba, cizí osoba, trápení, smutek, pomoc, příklady ze života

záchranáři, uniformy, činnosti

co se se mnou může stát, když se bojím nebo si nevím rady, jak to mohu zvládnout a co mám dělat;

Požáry:

ohněň – požár

prevence vzniku požáru doma, příčiny vzniku požáru doma

největší rizika požáru

ochrana při požáru a přivolání pomoci

pravidlo – zastav se – lehni si – kutálej se

2. ročník

rodina, rodokmen, vzájemná pomoc při činnostech v rodině

základní části lidského těla

člověk a jeho zdraví – zásady zdravého způsobu života

význam péče o zdraví

základní hygienické návyky – osobní hygiena

zásady zdravé výživy – dodržování posloupnosti jednotlivých jídel během dne

kultura stolování

bezpečná cesta do školy - silniční provoz

- chodník a stezka pro chodce

- místo pro hru

- přecházení

- cestování

důležitá telefonní čísla – 112, 150, 155, 158

První pomoc:

zajištění pomoci při různých rizikových situacích voláním na tísňovou linku nebo oslovením dospělé osoby, nácvik komunikace

základní pravidla poskytování pomoci při drobných poraněních a běžných onemocněních

Péče o zdraví a prevence rizik:

opakování učiva 1. ročníku + rozšíření o nové poznatky, zkušenosti, příběhy a otestování správné reakce žáků

(rozpoznání rizik i schopnosti pomoci)

základní pravidla poskytování pomoci při drobných poraněních a běžných onemocněních v souvislosti s osvojováním učiva v oblasti rizik úrazovosti a onemocnění

bezpečné chování v různých životních situacích, v různém prostředí a při různých činnostech

Požáry a jejich rizika:

základní označování nebezpečných látek

základní bezpečnostní a výstražné tabulky, zejména nebezpečí úrazu elektrickým proudem, požáru, výbuchu, ozáření, poleptání (kyselinou, louhem, příčiny a prevence vzniku požáru mimo domov)

správné chování při požáru

přivolání pomoci, ohlášení požáru

Osobní bezpečí a podpora a ochrana duševního a fyzického zdraví:

správné vedení – vysvětlení významu pojmů: lhostejnost, přátelství, rozdíly, žalování, pomoc, strach, zbabělost apod.

příklady ze života

jak se umět vypořádat se strachem, který doprovází nebezpečnou situaci

3. ročník

rodina, příbuzenské vztahy, základní informace o rozmnožování přiměřené věku, neúplná rodina, jednotlivá období růstu a vývoje člověka

základní části lidského těla

člověk a jeho zdraví – důraz na opatrné chování – cizí lidé, cizí zvířata, lékárnička

zásady zdravé výživy – zdravá strava

péče o zdraví – škola a volný čas

osobní hygiena

zásady slušného chování

bezpečná cesta do školy – pravidla pro chodce a pro cyklisty, dopravní značky, přechod pro chodce, semaforey, bezpečná jízda na kole

chodec - na chodníku

- místo pro hru

- přecházení

- cestování autem

- dopravními prostředky

užití telefonních čísel – 112, 150, 155, 158

První pomoc

Mimořádné události:

seznámení s pojmem

nejčastější mimořádné události (povodně, vichřice, požáry, laviny, únik nebezpečných látek)

varování před nebezpečím (konkretizace různých způsobů varování, varovný signál Všeobecná výstraha)

zásady volání na tísňové linky (co zajišťují, kdy volat, rizika a dopady bezdůvodného volání na tísňové linky)

Požáry (modelové situace způsobů chování při požárech), nebezpečí zábavní pyrotechniky

Péče o zdraví a prevence rizik:

bezpečné chování v různých životních situacích a různých prostředcích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel

nebezpečí za tmy, chování při setkání s cizím člověkem

citlivé a věku odpovídající vysvětlení podstaty rizikového chování (v souvislosti se šikanou, drogami, fyzickým a duševním násilím, agresivitou), jejich možných dopadů na zdraví (fyzické i duševní), pomoc v nouzi, příklady ze života

co mi může pomoci, když jsem v mimořádné situaci

4. ročník

zásady slušného chování

vztahy v dětském kolektivu

základní lidská práva, rozpoznání chování, které porušuje základní lidská práva, tolerance k přirozeným odlišnostem spolužáků

bezpečné chování v silničním provozu – aplikace pravidel bezpečnosti silničního provozu z pohledu chodce a cyklisty v různých modelových situacích

cyklista - výbava jízdního kola a cyklisty

- způsob jízdy na jízdním kole
- bezpečná cesta
- cyklista na silnici
- cyklista na křižovatce
- rodinný cyklistický výlet
- v ohrožení

Osobní bezpečí a prevence duševního a fyzického zdraví:

vysvětlení významu pojmů: poznávání cizího prostředí, strach, stres, zbabělost, statečnost apod., příklady ze života

evakuace (obecně)

označení uzávěrů, rozvody plynu, vody, elektřiny, označení východů (ve škole)

bezpečné chování v různých životních situacích a různých prostředcích, včetně mimořádných událostí, které ohrožují zdraví jedinců i celých skupin obyvatel

rizika letních prázdnin

nález neznámého předmětu, látky, munice; sloupy a stožáry elektrického vedení, spadlé dráty elektrického vedení, transformátory; železniční vagony

Požáry a jejich rizika:

příčiny vzniku požárů

požáry v přírodě, lesní požáry

největší rizika požáru

Péče o zdraví a poskytování první pomoci:

různý ob vazový materiál a technika vzhledem k poraněné části těla, nácvik

rizika u vody (bazény, vodní plochy, horské potoky, řeky, moře, tobogany), přecenění sil, nebezpečí jezů na řekách, skok do neznámé vody, vodní víry, tonutí (záchrana tonoucího, pohyb na zamrzlých přírodních vodních plochách)

co se se mnou může dít v nebezpečných situacích

5. ročník

lidské tělo – vnější stavba těla, tělní soustavy, odlišnosti (věk, pohlaví, barva pleti)

partnerství, rodičovství

péče o tělo, o zdraví

osobní hygiena – péče o zuby

ochrana před úrazy

zásady první pomoci

zásady zdravé výživy – potravinová pyramida

denní režim – sestavení denního režimu, vymezení času pro učení, práci, sport, zábavu, odpočinek

nebezpečí návykových látek

osobní bezpečí - nebezpečí při komunikaci s cizími osobami

bezpečné chování v silničním provozu - na chodníku

- výbava jízdního kola a cyklisty
- chodec a cyklista na silnici
- bezpečná jízda
- cyklista na křižovatce
- volný čas a sportovní aktivity
- přecházení silnice
- cesta dopravními prostředky
- prázdniny
- nebezpečí

seznámení se zdravotními riziky spojenými s užíváním PC

základní orientace v prostředí internetu

Integrovaný záchranný systém (složky, význam ve vztahu k řešení mimořádných událostí (obecně))

Požáry a jejich rizika:

způsoby chování při požárech (modelové situace), možnosti hašení požáru

hasicí přístroje (obecně)

evakuace při požáru, nácvik evakuace

evakuační plán – význam, nákres evakuačního plánu (doma), požární hlásiče

úniková cesta, druhy únikových cest, význam značek označujících únikové cesty

Péče o zdraví a poskytování první pomoci:

resuscitace (praktická ukázka, nácvik)

přivolání pomoci, nahlášení události (praktický nácvik)

prevence rizik letních a zimních sportů (cyklistika, bruslení, výškové sporty, vodní sporty, horská turistika, lyžování, snowboarding aj. – výstroj a výzbroj)

rizika otrav, jejich příčiny a příznaky (léky, houby, jedovaté rostliny, zkažené potraviny, plyn, alkohol, cigarety, drogy, čisticí prostředky, chemické látky, neznámé a nebezpečné látky ve sklepích, na skládkách odpadu)

rizika v souvislosti s provozem elektrických a plynových spotřebičů

podpora a ochrana fyzického a duševního zdraví, prevence psychického onemocnění a násilí namířenému proti sobě samému:

vysvětlení pojmů: skutečné hodnoty, citová a mravní zralost, pomoc, neštěstí, přátelství, trápení, lhostejnost, diskriminace, šikana (obecně), kyberšikana (obecně), násilí psychické a fyzické (obecně), linka bezpečí, dobrý příklad, ochrana slabších, dobrý skutek, síla odpouštění, ochrana identity, sebepoškozování, ohrožení a poruchy duševního vývinu v dětství a dospívání, psychické újmy virtuálního světa

rizika a možné dopady – nevhodné dotyky, obtěžování, fotografování

základy zvládání stresových stavů

nebezpečí internetu

Témata prevence rizikového chování, která jsou součástí ŠVP

Předměty: Prvouka (1. – 3. ročník), Člověk a jeho svět (4. – 5. ročník), Tělesná výchova, Člověk a svět práce.

Témata:

- osobní bezpečí
- základní hygienické návyky
- základy správné životosprávy
- vztahy mezi rodinnými příslušníky
- pravidla slušného chování v rodině a ve společnosti
- dopravní výchova – zásady dodržování bezpečnosti při cestě do školy
- význam sportování a správné výživy pro zdraví
- škodlivost kouření, užívání drog a alkoholu, gamblerství
- týrání, zneužívání, šikana
- základy sexuální výchovy
- zdraví prospěšná cvičení
- výběr a nákup potravin
- příprava jednoduchých pokrmů

Výstupy-po ukončení 1. stupně by děti měly umět:

definovat rodinu, členy rodiny, rodinu jako zázemí a útočiště

osvojit si základní sociální dovednosti, pracovní návyky

osvojit si zásady slušného chování (ve škole i mimo školu)

znát zásady zdravé výživy (dodržovat posloupnost jednotlivých jídel během dne)

znát základní rozdělení potravin – (maso, mléčné výrobky, ovoce, zelenina, pečivo, cukrovinky)

osvojit si základní návyky péče o zdraví (osobní hygiena, vyhýbat se zakouřenému a znečištěnému prostředí,

nedotýkat se neznámých věcí – injekční stříkačky, nebrat nic od cizích lidí, vyvarovat se setkání s cizími lidmi)

popsat zdravý životní styl, sestavit svůj denní režim, umět si zorganizovat (s technickou pomocí rodičů) svůj volný čas – vymezit čas pro učení, práci, zábavu, sport a odpočinek

vysvětlit, jak působí aktivní pohyb na zdraví

pojmenovat základní části lidského těla

popsat různé druhy závislostí (alkohol, tabák, marihuana)

vysvětlit nebezpečí různých závislostí

znát jednoduché způsoby odmítání návykových látek

znát zdravotní rizika spojená s užíváním PC

orientovat se v prostředí internetu – základní informace

znát zásady bezpečného chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty (reflexní oblečení, základní dopravní značky, chování na přechodu pro chodce, semaforey)

bezpečná jízda na kole – přilba; v automobilu – bezpečnostní pásy, dětská autosedačka)

umět užít důležitá telefonní čísla:

112 – jednotné telefonní číslo tísňového volání

150 – hasiči

155 – záchranná služba

158 – policie

Další aktivity školy

Beskydský azimut

Plavání

Tematické besedy v knihovně

Integrovaná terénní výuka

Sportovní den

Návštěva v MŠ Sosnové, MŠ Habrové

Nocování ve škole

Mikulášská nadílka

Vánoční besídky

Vánoční jarmark

Slavnostní zápis dětí do 1. tříd

Karneval

Jarní tvořivá dílna

Besídka ke Dni rodin

Den dětí

Školní výlety

Škola nanečisto

Zdravá 5

Celoroční projekty a jednorázové projekty

Kronika tříd

Programy cílené na řešení problémů či při výskytu krizového jevu

Den otevřených dveří

Sportovní a vědomostní soutěže

Kulturní programy, návštěva divadla, výchovných koncertů

Družina má talent

Recitační soutěž

Matematický klokan

Vystoupení žáků v Domově pro seniory

Ozdravný pobyt

Dopravní výchova, dopravní hřiště

Práce na školních projektech

Slavnostní rozloučení s žáky 5. třídy

Sběrové akce

Charitativní sbírky

Dotazníky

Informační nástěnka – umístěna v 1. patře, obsahuje informace z oblasti primární prevence

Finanční rozpočet preventivního programu

Akce, které škola zajišťuje v rámci primární prevence jsou pro žáky zdarma.

Závěr

Žáci na základní škole patří k nejohroženější skupině, proto je v této době důležité zahájit prevenci rizikových forem chování, poskytnout žákům co nejvíce informací, je třeba naslouchat jejich problémům a

otevřeně s nimi hovořit. Je také nezbytně nutné vytvářet podmínky pro příznivé klima a zdravý pracovní režim žáků a učitelů.

V letošním školním roce bychom chtěli navázat na další úspěšnou práci v oblasti aktivit školy, chceme pokračovat v práci s žáky v oblasti prevence a zaměřit se na školní třídu, budování pozitivních vztahů ve třídě, zlepšování vztahů mezi spolužáky, na patologický jev - netolismus, nebezpečí šikany, rizikové chování v dopravě, prevenci úrazů a záškoláctví, osvojování základních kompetencí v oblasti životního stylu a seznámení se základními principy poskytování první pomoci.

Odkazy na webové stránky:

www.odrogach.cz

www.prevcentrum.cz

www.minimalizacesikany.cz

www.seznamsebezpecne.cz

www.prevence-info.cz

www.linkabezpeci.cz

www.bezpecnyinternet.cz